

Documente vechi

pentru istoria nationala Transilvania.

MANDATUM MATHIAE REGIS

de Universis Kenezii ipsius ad Castrum Vajda-Hunyad servientibus, eosdem in antiquis eorum Libertatibus et praerogativis tenendis et conservandis Anno 1482. *)

Mathias Dei Gratia Rex Hungariae, Bohaemiae etc. Fidelibus Nris Universis singulis Dicatoribus et Exactoribus quarumlibet Taxarum, Censuum et contributionum in Districtu de Hunyad constitutis Salutem et Gratiam nostram! Expositum est Majestati in personis Universorum Kenesiorum Nostrorum in pertinentiis Castri Nri Hunyad commorantium gravi cum querela in hunc modum: qualiter ipsi antiqua Libertatis eorum praerogativa requirere a solutione quarumlibet Taxarum, Censuum et Contributionum exempti fuerint, solummodo. ad praefatum Castrum Nrum Hunyad sint obligati; tamen vos ipsos contra libertatem eorum saepius ad solutionem certarum Taxarum, Censuum, et Contributionum coarctaretis. Supplicatum igitur existit nobis in personis eorumdem Kenesiorum Nostrorum, ut nos huic rei remedium adhibere dignaremur. Unde Nos praefatos Kenesios Nostros in antiquis eorum Libertatibus tenere volentes, et conservare, fidelitati Vestrae firmiter mandamus, quatenus a modo deinceps praefatos Kenesios Nros in pertinentiis dicti Castri Nri Hunyad commorantes ad solutionem hujusmodi Taxarum, Censuum et Contributionum adtrahere et compellere, aut ipsos

propterea contra formam praemissae libertatis eorum impedire, molestare, aut quovis modo damnificare non praesumatis, sed eis servilia ad praefatum Castrum Nrum Hunyad ut prius facere adstricti fuerunt, permittatis. Secus non facturi. Praesent. plect. exhib. restit. Datum Budae-feria 2. prox. p. fest. resurrectionis Dni Ao. Dni 1482.

Editae in „Arpadia Honi-történetek Zsebkönyve“ II, p. 46.

Productum fuit hoc Documentum in Causa familiarum Novák, Mungyan etc. in Cottu Hunyad commorantium contra Provisoratum Fiscalem Vajda-Hunyadiensem libertatem praetendentium. Transm. p. 221.

In Collectione Illus. Com. Jos. Kemény. 3. Litt. O. Cottus Hunyad.

MATHIAS *) etc. Magnifico viro Joanni Comiti de S. Georgio et Bozyn Vajvodae Trannae et Comiti Sicularum Salutem et gratiam! Intelligimus ex querelis Universorum Nobilium et Saxonum partium nostrarum Trannarum, Matti Nrae per ablegatum eorum Gregorium Kemén de Gereu et Godofredum Fibulum de Cibinio modo, quo decuit demisse expositis, qualiter Gens Olachorum in medio eorumdem constituta tumultuario insultu armataque Manu possessiones eorum infestaret, flammis omnia devastaret, horrendumque in modum ipsos nobiles plerosque interficeret. Et licet Olachi nec ad libertatem vocati nec ad libertatem nati *)

*) Acestu documentu judecatu dupa cuprinsulu lui celu plinu de patima resbunatore semana seu ca ar fi apocryphu, seu ceea ce e mai de cresutu, ca este scosu cu mita forte mare, ca ce altumintrea nu se poate explica, cumu unu rege ca Matia

*) In acestu documentu vedi pe Matia mai blandu catra Romani.

amen libertatem contra regni mandatum, vi quasi et facinoribus sibi arrogare audeant. Nos itaque qui ab initio suscepti Regiminis Nri, unicuique jura, res, possessionesque, sartas, tectas, conservare et conservari facere intendimus, ejusmodique attentata Olachorum Nostrorum nulla tenus tollerare possumus, sed ne volumus quidem; Mandamus tenore presentium Fidelitati Vestrae firmissime, ut infidelissimos Olachos vi etiam Armata ad tranquillitatem adigatis, adigique faciatis, seditiosos capite plectendo. Si vero semet porro quoque inobedientes mandatis nostris renitentesque ostenderent, eos exterminare, nec amplius vivere sinatis. Secus n. facturi sub amissione gratiae Nostrae Regiae et indignatione. . . . Datum in Campo ante Egenburgam A. D. 1484. feria IV. post. fest. B. Martini.

Edit. in „Tudományos Gyűjtemény.“ 1830, III, p. 104—105.

MANDATUM ULADISLAI REGIS
ad Schismaticos Tranniae, ut Decimas Capitulo Albensi praestent de Anno 1498.

Conclusio propria Dni Regis.

Uladislaus Dei Gratia Rex Hungariae et Bohaem. etc. etc. Universis et Singulis Schismaticis *) ubivis in Terris Christianorum in partibus Regni Nri Tranniae commorantibus Salutem et Gratiam! Exponitur nobis in personis Nobilium fidelium Nostrorum Canonicorum de Capitulo Ecclesiae Albensis Tranniae. Qualiter Vos Decimas rerum decimari solitarum e Vestri medio dicto Capitulo more alias consveto provenientes ipsis Exponentibus persolvere recusassetis et recusaretis etiam modo in praedictum ipsius Capituli et damnum non modicum, quia vero Decimae in Patrimonium Christi dedicatae per Vos et alios nostros subditos et fideles suo tempore extradari, et persolvi debent. Idcirco mandamus vobis et cuique Vestrum serie praesentium strictissime, quatenus visis praesentibus Universas Decimas e Medio Vestri debitas dictis Capitularibus tempore suo sine aliquali difficultate, et renitentia effective persolvatis. Alio-

se putea degrada pe sine la atata pofa de resbunare si a uita cu totulu chiaru de demnitatea sa regesca. Se pôte crede usioru, ca romanii au facuta escesuri; pentru ca ii durea amaru, pentru ce se lf se rapésca Terra Fogaras et Omlasu.

*) Huc intelliguntur et Valachi. N. Manuscript.

quin commisimus et praesentibus firmissime mandamus fidelibus Nris Magnificis Bartholomaeo Dragfi de Beltheuk Vajvodae Moderno futurisque Vajvodis et Vice Vajvadis partium Regni Nostri Transilvaniae ut ipsi vos et vestrum quemlibet ad praemissa facienda cum omnibus gravaminibus Vestris in talibus fieri solitis arctius compellant et adstringant. Autoritate Nra Regia praesentibus ipsis in hac parte concessa median. Secus ergo n. factur. Praesent. lectis exhibent. restit. Datum Budae in festo B. Mathiae apostoli Anno Dni 1498.

Originale in papyro confectum et sigillo supercera rubra ductili in medio harum litterarum abinterea impressivo communitum exstat in Arch. Cap. Alb. fasc. 4. n. 40.

Transumptum habetur in Archivo Fisci Trannici fasc. 20, Libri 2. fundi Regii Litt. I.

Antonius Szeredai in Notit. Veteris et novae Capituli Albensis p. 117 mentionem facit harum Litterarum, eas tamen n. producit.

Edidit Batthyány Leg. Eccl. III, p. 609.

SENTINTIE SI CUGETARI.

Geniulu pôte strabate departe; elu inaa numai asia este mare, déca folosesece ómeniloru.

Mercier.

Dreptatea este dómna si regina tuturororú virtutiloru.

Cicero.

Se cuvine a sci mai multe si a vorbi mai putine.

Plautus.

Adeverulu si Charitateu ne facu liberi.

Hammer-Purgstall.

Cei mai multi ómeni nu sciu se vrea, macarea acesta este singurulu modu de a infintia nu numai lucrurile mari, ci si pe cele mici. Mad. Necker.

Intru adeveru, déca ómenii ar fi intielepti, lorú le ar pasa mai putinu de fantoma gloriei, care le face atata grija, si timpulu pe care cerulu la datu lorú spre alu folosi, ilu face lorú de o sarcina.

Fridericu marele.

Adeverulu este róa cerului, pentru ca se o tíi curata, trebue se o tíi intr'unu vasu curatu. Lafontaine.

Sunt mominte, intru care noi ne aratamu in contra vointiei nóstre asia cumu suntemu. Din spaima, frica séu bucuria alunecamu si observatorulu ne petruade.

Hippel.

ECLOGA V.

Seau Daphnis.

(Finea.)

MENALCA, MOPSU.

MP. Аѣ поате чева се фие
Ла mine de пред маї таре
Декѣт ачест дар фръмос,
Ачастъ дѣлче кѣлтаре?
Пентръкъ шї конїлашѣ
А фост вредник де кѣлтат,
MP' ачест кѣлтек Стїмїкон
Де тѣлт ми'а лѣдѣт.

MN. Пре Даѣніс невинѣтѣ
Дѣ ва кѣрїнде мїраре,
Вѣжднд черѣл шї сѣнт сїне
Норї шї стеле мїшкѣтоаре.
О десѣтаре неспѣсѣ
А кѣрїне пѣдѣрїле,
Шї пре Нан шї пре пѣсторї
Шї пре тоате Нїмфеле.
Лѣнѣ ла ої пѣ маї стрїкъ,
Мреже ла червї пѣ се фаче,
Мїлѣстївѣл пострѣ Даѣніс
Извеште се фїе паче.
Дншїї мѣнїїї чей петршїї
Стрїгѣ глае де вѣкѣрїе,
Рѣпеле шї арворетѣ
Сѣнѣ вїере де веселїе.
Тоате стрїгѣ кѣтрѣ чер,
Даѣніс каре с'а рѣнїт,
О Меналко, о Меналко!
Даѣніс с'а дѣмнезѣїт.
Фїї вѣн, о тѣлт ферїчїте,
Еатѣ патр' алтаре поѣ,
Доѣл пентрѣ тїне, Даѣніс,
Пентр' Аполло алте доѣл.
Доѣл стїкле зїт де лемп,
Де ланте доѣл пѣхаре
MP' атѣта вїн дн тот анѣл
Дѣї воїз пѣне ла Алтаре.
Вїн шї пектар воїз тѣрна,
Каре вреште дн Арвїш,
Де'а фї іеарнѣ лѣнїгѣ фок,
Дн зїтврѣ ла сечерїш.
Dama шї кѣ Егон
Кѣ чїнїоѣе вор кѣлїта;
Шї кѣм салт сатїрїї,
Алфесїсез ва жѣка.

Кѣнд воїз фаче Нїмфелор.
Вом фаче жерѣл шї дїе;
Шї ачаста дн тот анѣл,
Шї кѣнд вом ешї ла грѣе ²⁾.
Пѣн' вор ізвї тареа пештїї,
Порчї селѣтечї тѣнїтеле,
Пѣнѣ чїтврѣ вѣкѣрос
Вор паште алвїнеле,
Пѣнѣ роа грѣзршїї:
Пѣн' атѣчѣе ва кѣста
Totdeavna лѣзда,
Нѣтеле шї чїнїстеа та.
Прекѣм лѣї Вах нї Маммосї ³⁾
Адѣк пѣлгарїї odor,
Аша-дї вор адѣче дїе,
Нѣм 'аскѣлѣгѣ рѣга лор.

MP. Кѣ че почѣ сѣдї респѣлѣтск
Пентр' аша дѣлче кѣлтаре?
Кѣ пѣчї воареа де амїеазѣ
Н'аре атѣта десѣтаре,
Нече рѣпа че рѣсѣнѣ,
Кѣнд фаче тареа ловїре,
Нече рїза че погоарѣ
Пентре пїетрї кѣ прїнїре.

MN. Дїне 'атѣїз ачештї чїнїної,
Каре не'нѣвѣдѣ пре пої:
Пѣсторашѣл Корїдон,
Ш' акѣї сѣнт ачесте ої? ⁴⁾

MP. Тѣ прїмеште-ачаст' тѣчѣкъ,
Каре дестѣл с'а сїлїт
Анїѣен с'о капете,
Ш' ера вредник де ізвїт.
Е фръмоасѣ тот кѣ подѣрї
Преа потрївїт днвергатѣ,
Вредникѣ де тїн', Меналко,
Кѣ арашѣ ферекагѣ.

Nr. вв. 98.

Note. ¹⁾ Лок алѣ; лїпсеште емїстїхїл дн-
тѣїз дн версїзне, чї пѣ дн орідїнале. ²⁾ грѣе
дн лок де грѣне. ³⁾ Аша дн МС. лѣтїнеште
Cererї. ⁴⁾ Вре се зїкъ Еклога II шї III, каре
аша се днчен.

ЖЖКІА

Лецендѣ имїтатѣ дѣпре зїчера попоравѣ.

(Брѣтаре.)

Бне-орї дїн анеї меzѣ
Сѣнѣ ларшѣ де четате,
Шї мїрѣнд, дїн апѣ вѣлї

Към ла окї ш' азъ рѣзвате,
 Пїндре фѣмѣ шї прїн скѣптеї,
 Тріста воаче де фемеї.
 Кънд се стѣпце фокѣл чел
 Шї стрїгѣріе с'алїнъ,
 Пїндре вїде 'нчетїнеа
 Паркъ съпте рѣцї сѣспїнъ,
 Ка ачеле че дн зорї
 Кънтъ вергѣріе'н хорї.
 Че мїстерїї се аскъндѣ
 Дн ачeastъ адънчїме,
 Нѣ потѣ черка ла фъндѣ
 Пън' л'ачеле зїле нїме,
 Пънъ кънд аѣ кѣтезат
 Ън антїк шї demn вѣрват.
 Пре томїе аѣ domnїт
 Бравъа Конде, воер таре,
 Ел кѣ-аї сѣї с'аѣ сѣфѣтїт
 Ка съ факъ о черкѣре,
 Шї вн планѣ аѣ днкет
 Съ пѣтръндѣ-ачел секрет.
 Тот попорѣла аѣ стѣтѣт
 Шї прїн мѣлте остепеле,
 Манїнї пласце аѣ десѣт
 Дїн о сѣтѣ мїї рѣцеле.
 Палме-о мїе 'н лънгѣ шї'н лат,
 Лвїндре мѣлте с'аѣ дѣрат.
 Спре-авеа черескъа хар,
 Ла 'нтрепрїндереа паскаръ,
 Аѣ дат къте вн Сепїндар
 Пе ла Мъпѣстрїї дїн даръ,
 Ш'вн кълѣгѣрѣ де ла Скіт
 Кѣ агїеазтѣ аѣ сѣїндїт.
 Днѣшнї Конде, стънд ла мал
 Кѣ аї лѣї кѣртенї шї глоатъ,
 Дѣ нескарїлор септал,
 Ш'амѣ пласеле днпоатъ,
 Трагѣ пѣташїї тот вѣртос
 Ка с'ацънгѣ пънъ 'н цос,
 Пласселе с'аѣ днспншат,
 Шї вїнд акъм, о вндѣ
 Де-алта еакъ-аѣ деспїкат,
 Шї дн лакѣ се акѣфъндѣ,
 Міліанїї трагѣ мерѣѣ,
 Кѣ аѣ прїнс нѣ'с че, преа грѣѣ!

Nimear crede че аѣ прїнс,
 Ънделе днченѣ се тѣгѣ,
 П'внїї снаїма 'їаѣ кѣпрїнс,
 Фрїкомї алдїї даѣ ла фѣгѣ,
 Де шї чеаа ч'о с'арѣт,
 Нѣ ера де снѣрїет.
 Кѣ дїн пласце аѣ ешїт
 О фѣртоасѣ цѣнѣ Dзїнъ,
 Кѣ пѣрѣ негрѣ змезїт,
 Фацаї сарѣдѣ снїнъ,
 Шї пре лѣчїѣ кънд аѣ стат,
 Кѣ влѣндѣде-аѣ кѣвѣнтат:
 „Тѣ че астѣзї аї пѣтрънс
 Дн а поастрѣ адънчїме,
 Нѣ штїї къ вїѣ п'аѣ ацѣнс
 Дн дѣрѣптѣ дн лѣне нїме,
 Чел че де Ърїетѣ 'мнїнс
 Дн аїстѣ фъндѣ с'аѣ demtїнс?
 Дар фїїнд къ'н трѣнѣл тѣѣ
 Кѣрѣ-а вѣнїлор теї снѣде,
 Кѣ чел че кѣ Домнїл-Зеѣ
 Лѣкрѣ 'нчене, тоате 'внїнѣ,
 Лакълѣ Лѣцендѣ-а штї,
 Сїре мїрарѣ'дї воїѣ росгї
 Тїмѣл вѣкїѣ еѣ амїнѣтезѣ
 Кънд Крештїнїлор лѣкоаре
 Дн Молдова прїн Ботѣзѣ
 Рѣпѣскѣт'аѣ пре попоаре,
 Столѣ де вергѣрї с'адѣнат
 Лѣї Хрїстос с'аѣ просѣорат,
 Не-ам дѣрат алтарѣл снѣт,
 Днѣре кодрї 'н самѣ дессе,
 Шї 'нкетїт'ам цѣрѣштѣл
 Домнїлѣї а фї мїрессе,
 А рѣга, а ацѣна,
 Ш'а сѣрѣї тѣрїреа са!
 Nime dїн алдїї тѣрїторї,
 Нѣ пѣтѣ ла пої сѣ вїе,
 Ле ера крїмѣ 'фїорѣторїѣ
 А кълка дн сѣхѣстрїе,
 Моарѣа лл аменїнда
 Пе-вн вѣрват, че кѣтеза.

(Ва зрѣа.)